

Kim Komljanec (po Hansu Christianu Andersenu):

Kraljična na zrnu graha

OSEBE:

Oče Kralj

Mati Kraljica

Kraljevič

Bernadeta, služkinja

Talepa

Tačista

Talačna

Glas matiçarja

© Kim Komljanec. Avtorske pravice pridržane.

Za dogovor o uprizaritvenih ali produkcijskih pravicah, pišite avtorici na kim.komljanec@gmail.com

PRVI PRIZOR

V kraljevo jedilnico pride Bernadeta v svoji uniformi in na ves glas razglasi prvi jutranji obrok, tako da ji med vpitjem z glave zleti zaščitni trak za lase.

BERNADETA: Zaaaaajtrk! (*nato potihem, zase:*) Ura je pol dvanajstih! Takorekoč čas za kosilo! Pokonci sem že od šestih zjutraj, pomolzla sem kraljeve krave, pobrala jajca kraljičinim kokošim, obrala vse grajske pomarančevce in stisnila sok iz pomaranč, nato pa še spekla svež kruh za njuni veličanstvi. Mizo sem pognila ob pol osmih – sveže zlikani prtíči, zloščen srebrni jedilni pribor, vse po najvišjih standardih, zdaj pa že štiri ure čakam, da se gospod kralj in gospa kraljica blagovolita zbuditi in primajati k mizi! In kaj, kruh in jajca bom morala pogreti v mikrovalovni pečici! Sok se je že posedel, mleko skisalo! Skrajni čas je, da vstaneta. (*spet zavpije na vse grlo:*) Veličaaaanstvi! Zaaaajtrk! (*pa spet tiho, zase:*) Šmentani lenobi! Samo zato, ker sta bogata, lahko spita dokler se jima zlju ----

Končno se k mizi zaspano primajeta Kralj ...

BERNADETA: Ljuh-hu-hu-bo veličanstvo, dobro jutro!

... in Kraljica.

Dobro jutro tudi vam, vaše veličanstvo!

KRALJ: Ljuba Bernadeta, dober juter!

KRALJICA (*zazeha*): Hitro, hitro, kavo, kruh in puter!

KRALJ: Aaaah, kraljica draga, vi ste še zaspani?

KRALJICA: Res. Vstajanje ob tej uri rani ...

BERNADETA (*zase*): Kaj!? Pol dvanajstih je!

KRALJICA: ... oh, bolijo nas možgani ...

BERNADETA (*narejeno, z nasmeškom*): Kavo spijte, kaj pojejte, vse boljše bo po hrani!

KRALJ: Bernadeta, kaj bi mi brez vas?

BERNADETA (*zase*): Res, kaj?

KRALJICA: Oh, kako je pozno! Tako hitro teče čas!

BERNADETA: Želite, da predramim še gospoda kraljeviča?

KRALJ: Takoj! Vstane naj takoj, iz postelje ga vrzi, fičfiriča!

Bernadeta odide. Kralj pogleda za njo.

- Res, zlata je vredna tale punca.
Poslušaj, kaj pa najin sin te afne gunca?
- KRALJICA: Akne? Moj sin, da ima akne?
- KRALJ: Tudi to, a mozolje le od stresa stakne!
- KRALJICA: Ali je pod stresom? Le od česa?
- KRALJ: Ne vem, a videl solze sem mu teči iz očesa!
- KRALJICA: Jokal je!?! Čemu? Zakaj? Fantič moj mali!
- KRALJ: Ki bo pravkar polnoleten, kot se rad pohvali!
- KRALJICA: Res, saj je že skoraj mož!
- KRALJ: Zato jok se ne spodobi!
- KRALJICA: Joj, ko le pomislim, kako usteca žalostno našobi!
- KRALJ: Uh! Sramota! Mevža taka! Pa saj pravkar bo odrasel!
- KRALJICA: Sine moj, pa še včeraj, se mi zdi, je v šoli dolgčas pasel!

Bernadeta se vrne.

- BERNADETA: *(Kraljici)* Veličanstvo! *(Kralju)* Veličanstvo! Veličanstvo ne želijo vstati.
- KRALJICA: Ampak –
- KRALJ: Ampak –
- BERNADETA: Klicala sem jih, trkala, tolkla sem po vratih.
- KRALJ: Res? Višek! Ti lenoba, lena!
- KRALJICA: No, ne bodite tako ostri! Morda pa muči ga migrena!
- BERNADETA *(zase)*: Ja, ker vsega ima preveč ...
- KRALJICA: Skočim k njemu, gotovo od žalosti je preč!
Sine! Že prihajam! Sinko, kaj boli te? Glava?

Kraljica odide.

- KRALJ: Bernadeta, prilegla bi se mi še ena kava!

Bernadeta kuha kavo. Kralj jo pogleduje.

Njeno veličanstvo res preveč skrbi.
Ob vsakem stoku k sinu odhiti,

ti pa si le bolj sproščena,
kakor moja ljuba žena.
Res vseč mi je, ko midva tako kramljava.

BERNADETA: Hvala, veličanstvo. Kava?

KRALJ: Tebi se lahko zaupam, se mi zdi:
Veš, tudi mene najin sin skrbi.
V kratkem bi moral prestol mu predati,
a še prej bo treba mu nevesto izbrati.

BERNADETA: A tako? In kdaj naj bi poroka se zgodila?

KRALJ: No, osemnajst dopolni jih aprila,
a dokler se po gradu vleče
ves poklapan kot kup nesreče,
se mu vse kar izogiba ...
Le katera ga bo vzela, ko je pa kot mrtva riba!
Kraljica, veš, ga sili k smehu,
jaz pa mislim, da rešitev je v grehu!
Najrajši bi z izbranko ga kar sam soočil!

Vrne se Kraljica in na ves glas razglasi:

KRALJICA: Veličanstvo, najin sin se bo poročil!

KRALJ: Kako?

BERNADETA: Kakoo?

KRALJICA: Tako!

KRALJ: Ja, katera ga bo pa vzela?

BERNADETA (*publiki*): Mogoče kakšna ovenela ...

KRALJICA: Nekje na svetu se že najde prava!

KRALJ: Prava?

BERNADETA: Pravaa?

KRALJICA: Kraljična! Katere stas in glas, ime in slava
In predvsem nje premoženje bo primerno,
da se moj sin ne bo počutil več tako ... čemerno.

KRALJ: Nekje verjetno res se najde prava ...

BERNADETA: Ampak kje?
KRALJ: Odgovora ne najde moja glava.
KRALJICA: Saj zato: nared je že kraljevska vsa odprava.
Po svetu pojde, sam naj tako si poišče,
ki bo ogrela mu srce in tud' ognjišče!
Nekje na svetu se že najde prava!
KRALJ: Prava?
BERNADETA: Pravaa?
KRALJICA: Kraljična! Gospodična! Mična in odlična!
BERNADETA: No, nekje na svetu res se najbrž najde prava ...

DRUGI PRIZOR

BERNADETA: Zaaaajtrk! (*publiki*) Včeraj se je vrnil Kraljevič s potovanja po vzhodnem delu kraljevine. Pff! Razvajenec! No, danes naj bi jima povedal, ali je na tem pohodu po vzhodu našel kakšno, ki bi mu bila primerna žena. Seveda pa je tako razva-va-va-

K mizi prihitita Kralj ...

BERNADETA: Va- va- vaše veličanstvo, dobro jutro!

... in Kraljica.

Dobro jutro vaše veličanstvo!

KRALJ: Ljuba Bernadeta, dober juter!

KRALJICA: Hitro, hitro, kavo, kruh in puter!

Bernadeta jima hiti postreči zajtrk.

KRALJ: No, kaj je rekel?

KRALJICA: Se je toast že spekel?

KRALJ: Povej, je našel pravo?

KRALJICA: Uh, Bernadeta! Pozabila si sladkati kavo!

KRALJ: Povej mi že, povej!

KRALJICA: Umiri se! Bilo takole je, poglej:

Ko iskal bodočo je kraljico,
je srečal prelestno lepotico,

jo povabil, da v našem dvorcu prenoči,
no, in od tam naprej, lahko predstavljaš si ...

TRETJI PRIZOR

Vstopi Talepa – prva kandidatka za kraljevičevo nevesto.

TALEPA: Zrcalce, zrcalce, jezik mirno za zobmi imej,
prav dobro vem, da najlepša sem v deželi vsej.
Povabil me je kraljevič, da pri njem prespim
in tako si prestol in poroko z njim zagotovim.
Seveda sem takoj pristala,
potem tri dni sem se česala,
dva dni lišpala in se oblačila,
preden sem v dvorec zakoračila.
Najprej sem bila tri ure v kopalnici,
zdaj pa sem končno tu – v grajski spalnici.

Se končno usede na posteljo.

Ahh. Ta postelja je krasna, to pa res!
Žimnic: ena, dve, štiri, sedem, čez in čez!
Tu se bom naspala in spočila,
da zjutraj se še lepša bom zbudila!

Se uleže, da bi zaspala. Takrat se zasliši trkanje na vrata.

Kaj pa je to? Nekdo trka mi na duri?
(*proti vratom:*) Stran! Tišina! Nimam časa ob tej pozni uri!
(*spet publiki:*) Lepota v taki meri pač ne pride sama,
potrebujem spanca – vsaj dva kilograma!

Se spet uleže, da bi zaspala.

Ahh, blazina! In glej odejo to prešito!
Ampak ta postelja! Nekaj žuli me v rito!
Seveda! Pozabila sem na svojo kožo!
Na vsako veko položim si rožo
in tako vsako noč zaspim,

da zjutraj še lepša se zbudim!

Se uleže, da bi zaspala, a jo spet zmoti trkanje na vrata.

(Proti vratom:) Pa kdo je to!? Kaj želite!?

In zakaj ob tej pozni uri še ne spite!?

Izza vrat se zasliši Kraljevičev glas:

KRALJEVIČ: Jaz sem, Kraljevič, madame!

Tako sem žalosten in sam.

Lahko vstopim, da se pogovoriva?

TALEPA *(ga prekine)*: Zdaj!? To pa ne! Zdaj oba rajši zaspiva!

Nimam časa za pogovor, ne zanimajo me drugi.

To vsakomur povem, princu ali slugi.

Vsako noč zahtevam mir in ves dan tišino,

da spodbujam svojo čednost in milino.

(publiki:) Lepota v taki meri pač ne pride sama,

potrebujem spanca – vsaj dva kilograma!

Se spet uleže, da bi zaspala.

Ahh! Postelja! Počitek! Čudovito!

(plane pokonci) Pa joj! Nekaj še vedno žuli me v rito!

Seveda! Saj sem čisto pozabila

na obraz nanesti si ličila!

Saj lepa sem naravno, to je res,

a čez naravo treba dati je kaj čez:

Trepalnice umetne in maskaro,

še prej s komolcev zdrgniti je treba kožo staro,

potem pa puder, šminka, rdečilo

lak za nohte, joj pa še perilo!

Ohh, bom rajši zdajle kar zaspala

in jutri z ličenjem nadaljevala.

Se spet uleže, da bi zaspala.

Auu! Pa kaj je tukaj spodaj skrito,

da tako zelo me žuli v rito!?

Se skloni, da bi pogledala pod žimnice, a zagleda svoje noge.

Ojej! Pozabila sem pobriti dlake!
Take strašne mi napake
kraljeva družba ne bi odpustila!
Hitro! V kopalnici pred spanjem se bom še obrila!
Potem pa res takoj zaspim,
da zjutraj še lepša se zbudim.

Odhiti v kopalnico.

ČETRTI PRIZOR

Kraljeva zajtrkovalnica.

BERNADETA: Zaaaaajtrk!

Primajeta se Kralj in Kraljica.

KRALJ: No!? Kako? Je torej prava?

KRALJICA: Bernadeta! Tole brozga je rjava, ne pa kava!
Prosim, da se danes malo bolj potrudiš
in vsaj naši gostji za zajtrk kaj užitnega ponudiš!

BERNADETA: Če vstali bi bolj zgodaj, bi vse bilo še sveže,
do poldneva pa kruh je suh, da se komaj reže!

Kraljica frcne Bernadeto, ta zavjalka.

KRALJ: Koga pa gostimo? S kom danes bom zajtrkoval?

KRALJICA: Z najlepšim dekletom, kar svet jih je poznal!

Vstopi Talepa.

TALEPA: Dobro jutro, vaši veličanstvi, res mi je v čast
z vami si deliti kavo, kruh in mast!

KRALJICA: Dobro jutro, ste dobro se naspali?
Saj služabniki so naši udobno vam postlali?

TALEPA: Tako še nikdar nisem se spočila!
Vaša postelja je udobna, mehka kakor svila!

KRALJICA: No, to pa res me veseli.

KRALJ: Gotovo si moj sin vaše družbe še želi.

KRALJICA: Bernadeta! Pojdi ga zbuditi,
še prej pa ne pozabi gospodični kavice naliti!

BERNADETA: Žal, Kraljevič je rekel, naj ne strežem vam sploh nič,
tako da kar nazaj mi dajte ta prtič.
Še več, z gradu naj vas spodim, je ukazal,
češ da si z vami rok ne bo več mazal,
potem samo na hitro je pomahal
in na zahod nevesto si poiskat je odjahal.

Bernadeta brcne Talepo iz kraljeve zajtrkovalnice.

Adijo! In ne vračajte se več!
Lepota vaša nam je tu povsem odveč!

KRALJ: Na, ta je pa lepa!

KRALJICA: Res, kako bila je lepa!

KRALJ: A očitno za sina ni bila ta prava.

KRALJICA: Joj, joj, joj, spet boli me glava!

KRALJ: Bernadeta! Kava!

PETI PRIZOR

Spalnica. Vstopi Tačista. Nosi debela očala, povečevalno steklo in razkužilni sprej. Po prstih pristopica do postelje in skoči nanjo, kot bi ji gorelo pod podplati.

TAČISTA: Povabil me je kraljevič k sebi na dvor,
A fuj! V vsakem kotu preži name gnusen stvor!
Tamle pajek je, za vrati,
tam en čuden hrošček kolovrati,
tukaj cela četa mravelj se gosti
z nečim, kar res sumljivo mi smrdi!

Pošprica mravlje s sprejem in jih pomendra s stopalom.

Fuuuj! Ko vsaj lahko bi zamižala
in to noč čim trdneje prespala!

Si nadene plastične rokavice, zaščitno kapo čez lase in masko za dihala.

Da se ponoči česa ne nalezem,
rajši v zaščitno to obleko zlezem.
Če kraljevič res hoče me za ženo,
bo najprej treba ves grad sčistiti pošteno!
No, ta postelja, vsaj, se zdi mi čista!

Na ves glas zavrešči in skoči s postelje.

Aaaaa! Kaj je to? Kaj čutim? Pa menda ni glista!?

Zamiži in od daleč tipa po postelji.

Črv? Ne premika se, morda je mrtev?
Revica, da ravno jaz sem te umazanije žrtev!

Nato si končno upa odpreti oči in skozi povečevalno steklo pogleda pod odejo.

Čakaj, čakaj, saj to sploh ni črv!
To je nitka, taka čisto tanka vrv!

Z dvema prstoma odstrani nitko s postelje, si oddahne in se spet uleže.

Ahhh, še dobro. Rajši nikdar nisem kraljica,
kot da v postelji me ugrizne klop ali pršica!

Si popravi začitno masko in se spet uleže, da bi zaspala. Takrat se zasliši trkanje na vrata. Tačista plane pokonci.

Kaj pa je to? Nekaj pri vratih ropota!
Da ni dihur! Ali pa miš! Ali pa kar oba!

Trkanje se ponovi.

(proti vratom:) Kdo je!? Fuj! Kar stran, golazen!

Briga me tvoj trebuh prazen!

Vstane in se približa vratom z odejo in razkužnim sprejem (da bi zver ujela in onemogočila).

Tu zate hrane ni, ogaba,
pa bodi kuščar, kača ali žaba!

Izza vrat se zasliši Kraljevičev glas:

KRALJEVIČ: Nisem žaba. Jaz sem, Kraljevič, madame!
Tako sem žalosten in sam.
Lahko vstopim, da se pogovoriva?

TAČISTA (*potihem:*) Ojej! Saj govori, ta mrcina ušiva!

(*proti vratom:*) Kraljevič? Kako pa vem, da res?

Naj zaupam le sodbi svojih ušes?

KRALJEVIČ: Odprite in oglejte si me do obisti,
če ne verjamete, da so nameni moji čisti!

TAČISTA (*potihem:*) Če so mu nameni čisti kot ta soba,
se od poroke z njim bolj nadejam groba!

(*proti vratom:*) Kraljevič, žal sem že nared za spanje.

Pa saj je pozno, zdaj ni čas za klepetanje.

KRALJEVIČ: No, prav, morda pa jutri? Lahko noč.

Pa eno bolho za pomoč!

TAČISTA (*proti vratom:*) Bolho!? Kraljevič!? V moji sobi!?

Kako naj sploh zaspim ob vsej gnusobi?

Prisluhne proti vratom.

Na, zdaj je pa že šel. Kako nevljudno!

Ta Kraljevič se res obnaša čudno!

Se spet uleže na posteljo.

Tako. Zdaj bom na golazen pozabila

in vsaj malo si utrujeno telo spočila!

Spet skoči pokonci.

Aaa! Pa kaj je to!? Kaj me žuli in srbi?

Je klop? Je muha? So uši?

Dvigne odejo in s povečevalnim steklom išče, kaj jo žuli.

Že vidim, da se nocoj ne bom naspala,

Vso noč bom vzrok svoje nespečnosti iskala ...

Še naprej s povečevalnim steklom pregleduje odejo.

ŠESTI PRIZOR

Kraljeva zajtrkovalnica.

BERNADETA: Zaaaaajtrk!

Primajeta se Kralj in Kraljica.

KRALJ: No!? Kako? Je bila ta ta prava?

KRALJICA: Ne vem, ni izgledala mi čisto zdrava ...
Bernadeta!

BERNADETA (*iz kuhinje:*) Takoj prinesem svežo peko!

KRALJICA: Pusti kruh in žemlje, v moji kavi manjka mleko!
Saj še veš: to, kar daje krava?

KRALJ: Ah, bolezen se pozdravi, le da je ljubezen prava.

KRALJICA: No, počakaj, da še midva jo spoznava.

KRALJ: Se skupaj k zajtrku bomo usedli?

KRALJICA: Seveda, a ne vem, če bomo sploh kaj jedli.
Bernadeta!

BERNADETA: Veličanstvo, sem že tu!
Gospa gostja je želela, da se znebim prahu.

KRALJICA: Drugič tako dolgo se ne mudi!

KRALJ (*Kraljici:*) No, vsaj za goste se potrudi.

KRALJICA: Ti je pa nikar ne brani!

KRALJ: Pa posvetimo se zdaj naši hrani.

Vstopi Tačista, še vedno z zaščitno masko.

TAČISTA: Vaši veličanstvi, dobro jutro, z lepimi pozdravi!

KRALJ (*potihem Kraljici:*) Zakuga pa hodi v zaščitni tej opravi?

KRALJICA (*potihem Kralju:*) To je najbrž zdaj moderno!

(*Tačisti:*) Upam, da noč preživeli ste ležerno,
Da ste se naspali, se spočili?

KRALJ: In se v našem gradu dobro počutili?

TAČISTA: Oh, veličanstvi, se razume!
Vonj v sobi spominja na parfume,
postelja diši res nepozabno.

BERNADETA : Ampak Kraljevič je slišal, da vam je bilo ogabno!
In če lagali boste, je ukazal

(češ da z lažnivkami si rok ne bo več mazal)
naj z gradu vas napodim,
in pri tem še zadnjo plat vam dobro izprašim.

Bernadeta brčne Tačisto iz kraljeve zajtrkovalnice.

Adijo! In ne vračajte se več!
Čistoča vaša nam je tu povsem odveč!

KRALJ: No, zdaj smo si vsaj na čistem!
KRALJICA: Ampak z izvoljenko za sina sva pa spet na istem!
KRALJ: Ja, očitno ta že ni bila ta prava.
KRALJICA: Joj, joj, joj, spet boli me glava!
Muči me migrena tečna!
KRALJ: Gotovo pomagala vam bo kava mlečna.
Bernadeta!

SEDMI PRIZOR

Spalnica. Vstopi Talačna. Zelo je debela in velika.

TA LAČNA: Uuuu! Kakšna velka kamra!

Nekaj zaropota.

Ejga, to pa moj želodec jamra.

Pogleda okrog sebe.

Grajska postlja! Pff! Mene pohištvo sploh ne gane,
Sploh če ni na njem nobene hrane!
Zdaj je že kar dolgo, odkar sem zadnjič jedla
Uff, vrti se mi, se bom kar na postljo usedla.

Se usede na posteljo, nekaj počí in zaropota.

Ujej, zdaj sem pa nekaj polomila.

Pogleda pod posteljo.

Ne, saj ni bila postlja, samo žejna sem, lahko bi kaj popila.
Ampak jaz si tako želim tudi kaj pojest!

Se s treskom spet usede na posteljo, a se od lastne teže prevrne na trebuh.

No, ta postlja je res neudobna za se gor usest!

Tu me nekaj v trebuh žuli!

Ali pa mi le v želodcu kruli?

Zasliši se trkanje pri vratih.

(proti vratom:) Uu, kaj pa je? Zajtrk al večerja?

Saj ni važno, samo da je zraven kaj krompirja!

Pa kakšna klobasa, hlebec kruha,

uuu, pa kakšna dobra smetanova juha!

Kremenatelj, rebrca al vampi?

Še rajši pa sardele, školjke, škampi ...

Mmm ... Pa za posladek sadna kupa ...

(spet proti vratom:) No? A bo kaj? Me boš rešil že obupa?

KRALJEVIČ: Nisem sluga. Jaz sem, Kraljevič, madame!

Tako sem žalosten in sam.

TALAČNA: Ti si žalosten? Ti si sam?

Hujše žalosti od lakote jaz ne poznam!

Pošlji po slugo, da večerjo mi postreže,

naj ne pozabi na sladico in na žemlje sveže,

potem pa lahko prideš ti nazaj.

Ob hrani zaradi mene do jutra klepetaj!

KRALJEVIČ: Velja. S pojedino se vrnem.

TALAČNA: Pa hitro! Da od glada se ne zvrnem!

(zdaj spet tiho, zase:) No, bogpomagaj, pa taka kraljevina,

kjer treba je prositi za vsak kozarec vina!

Od lakote in žeje sem že čisto preč

in kraljevičev čvek mi bo popolnoma odveč,

ampak, naj bo, naj se potoži mi in zjoka,

le da na krožniku imam zrezek in v čaši nekaj soka.

Pa kje je zdaj? On se motovili,

mene pa od lakote že na spanec sili!

Najbolje, da tu na posteljo se uležem

in si kar sama z eno malico postrežem!

Talačna se uleže na posteljo, iz žepa potegne klobaso in jo glasno žveči.

Še dobro, da v žepu imam vedno par klobas,
da do naslednjega obroka mi hitreje mine čas!

Žvečenje postopoma preide v smrčanje. Talačna zaspi. Spet se zasliši trkanje pri vratih in Kraljevičev glas.

KRALJEVIČ: Večerja! Jaz sem, Kraljevič, madame!
Tako sem žalosten in sam.
Se zdaj lahko pogovoriva?

Talačna še kar spi in smrči.

Gospodična? Premagal vas je dremež, kaj?
Odprite vrata mi vsaj,
iz spanca rešil bi vas moj poljub
pa cvetača in ocvrtih bedrc kup!

V odgovor Kraljevič sliši le smrčanje.

Vse, kar želim si poiskati,
je izvoljenka, ki ne bo je treba kupovati,
ki ji ne bo težko ob moji strani stati,
kadar bom otožen ... ali pa se z mano radovati.
Preprosta, taka, s katero bova se ljubila,
in to ne v zameno za usluge, denar ali darila.

Talačna glasno zasmrči.

Vi kar spite in pozabite moje klobasanje.
Gospodična, lahko noč in sladke sanje!

Talačna v spanju zamomlja.

TALAČNA: Sladke kaj? Klobase?
Aaah, komaj čakam že na zajtrk zase!

OSMI PRIZOR

Kraljeva zajtrkovalnica. Vstopi Bernadeta – kot vsako jutro, požvižgava si in ko pride do mize, na ves glas razglasi:

BERNADETA: Zaaaaaaj – trk – trk – trk

Beseda se ji zatakne v ustih, ko zagleda Talačno, ki že sedi pri mizi in se baše.

TALAČNA: Zajtrk, ja! Pa kako je slasten!

Bi pa kruh lahko bil še bolj masten ...

BERNADETA: Oo! Vidim, da ste že po žemljah segli!

TALAČNA: Ko pa vas ni bilo nikjer, da bi mi postregli!

BERNADETA: No, veličanstva ponavadi vstanejo bolj pozno.

TALAČNA: Jaz pa spati nisem mogla, bila sem lačna grozno!

BERNADETA: Žal tudi zdaj ne boste siti šli od mize.

Kraljevič mi pravi, da vam je figo mar njegove krize,
da ne ganejo vas njega srčne rane,
saj od ljubezni dosti bolj ste lačni hrane.

Ampak tukaj ni gostilna
in čeprav lakota je vaša silna,
vam tole žemljo zdaj od ust odtržem
in nemudoma z gradu vas vržem!

Medtem se k mizi primajeta Kralj in Kraljica.

KRALJ (*zazeha*): No, zdaj pa res lačen sem novic!

KRALJICA (*Talačni*): Ste torej vi kraljična vseh kraljic?

BERNADETA: Koj vam postrežem, veličanstvo,
le gospodično prej naženem v izgnanstvo ...

Talačna zamomlja s polnimi usti.

TALAČNA: No, popakajte, šaj šem še pri jedi,
ne prekinite me bendar kar tako na šredi!

Bernadeta brcne Talačno iz kraljeve zajtrkovalnice.

BERNADETA: Adijo! In ne vračajte se več!

Vaš apetit nam je tu povsem odveč!

KRALJICA: Bernadeta! Kaj pa se ti danes v glavi kuha?

BERNADETA: Jaz –
KRALJ: A pri hiši nimamo več niti kosa kruha!?
BERNADETA: No –
KRALJICA: Kako naj moj mož brez kruha se nasiti?
BERNADETA: Saj –
KRALJICA: In če prav razumem, smo s sinovo izvoljenko ...
BERNADETA: ... jah ...
KRALJ (*zazeha*): ... v vedno večji riti?

Kraljica obnemi, Bernadeta pa prasne v smeh:

BERNADETA: Pfff! Riti! Pfff! Ha ha ha!
KRALJICA: Bernadeta! Kako pa govoriš!?
BERNADETA: Pa saj gospod je ...
KRALJICA: Ti, Bernadeta, ti! Saj sem te slišala, kaj zdaj tajiš!?
BERNADETA: Gospod Kralj je ...
KRALJICA: Gospod Kralj lahko se izraža, kakor hoče!
Ti pa jezik za zobe in prinesi žemlje vroče!
BERNADETA: Ne bo šlo ...
KRALJICA (*zavpije:*) Kako!? Zdaj bi si še izmišljevala!
Moj ukaz zate je obveza, ne pa šala!
"Ne bo šlo..." Ti bom jaz že dala!
Prinesi kruh na mizo ali pa te pošljem na vešala!
BERNADETA: Oprostite, ampak to res ni mogoče ...
KRALJICA: Rekla sem pri priči!
KRALJ: Draga, umiri se, ne kriči.
Glej, Bernadeta joče!
BERNADETA (*skozi solze*): Gospa gostja je vse požrla,
pri mizi je sedela, že ko vrata sem odprla!
A ni le ona nabásala se prav do grla,
tudi jaz sem sita vsega, da bi kar umrla!
Odpoved dajem, grem, nikomur več ne bom več stregla!
KRALJ: Bernadeta, no, pomiri se, skuhaj kavo, meni bi se prav prilegla!

BERNADETA (*zdaj povsem popeni*): Pravim, da odhajam! A me sploh kdo sliši?

Ne bom več sužnja ne v tej ne v kaki drugi hiši!

Svobodna bom in brez dolžnosti!

Končno! Veselim se že prostosti!

Bernadeta sname predpasnik in zaščitni trak za lase in porine pladenj v roke Kralju.

KRALJ: Nà, ta je pa dobra! Kaj pa zdaj?

KRALJICA: Nič! Ne stoj zdaj tam kakor kak lakaj!

Kavo skuhaj! Ah, pusti kavo! Skuhaj čaj!

DEVETI PRIZOR

Bernadeta, zdaj nič več v uniformi, ampak v preprostih oblačilih in z majhno culico na rami, tava po ulicah.

BERNADETA: Nà, zdaj pa imam, ko nič nimam. Saj služba ni bila bogvekaj, garala sem vsak dan od zore do noči in nikoli mi ni bil nihče niti malo hvaležen, ampak ... tale svoboda pa tudi ni ravno rožnata. Je že res, da nihče ne vpije name, ampak tudi ni nikjer nikogar, ki bi mi rekel prijazno besedo. (*vzdihne*) Pravzaprav je precej osamljeno biti svoboden ... No, ja, ampak, kot je rekel moj papà: nikoli ni tako slabo, da ne bi moglo biti še slabše.

Glasno zagrmi in z neba se ulije močan naliv dežja. Bernadeta pogleda v nebo in se grenko nasmehne.

Hah. Hvala. Razumela.

SONG: SVOBODA NI ZASTONJ

BERNADETA:

(REFREN:) Svoboda ni zastonj,
vsak dan drago se plača,
zapomni si njen vonj,
saj se nikdar ne vrača.

(PARLANDO:) Ni mi žal niti za trenutek,

da službo v gradu sem pustila
neprecenljiv je ta občutek:
svobodna sem – kot da imam krila!

(REFREN:) Svoboda ni zastonj
Vsak dan drago te stane:
ukazov ni, ni gonj,
a kdaj ni niti hrane.

(PARLANDO:) Ni mi žal niti za minuto,
da končno svoj pogum sem zbrala,
da z iskrenostjo klofuto
sem kraljici primazala!

(REFREN:) Svoboda ni zastonj,
vsak dan drago se plača,
zapomni si njen vonj,
saj se nikdar ne vrača.

(PARLANDO:) Zdaj kot iz škafa lije
in ne vem, kje noč bom preživela,
a jutri sonce spet posije,
se bom že znašla, naj me strela!

Ravno ko se song konča, nebo preseka blisk strele z glasnim grmenjem. Bernadeta se kar zdrzne.

BERNADETA: Ojej! Tole bo pa res huda noč! Čim prej si moram kaj domisliti. Na ulici že ne morem prespati, saj bi se utopila, ko tako lije! Eh, bom že kako!

DESETI PRIZOR

Na gradu. Bernadeta trka na grajska vrata. Izza vrat se sliši Kraljevičev glas.

KRALJEVIČ: Kdo je?

BERNADETA (*z narejenim glasom*): Kraljična sem, odprite!

KRALJEVIČ (*nezaupljivo*): Kdo trka?

BERNADETA (*še bolj popačeno zajoče*):

Hitro! Kaj ne slišite, da nos mi smrka?

KRALJEVIČ: Kraljična? Sama, ob tej uri hudi?

BERNADETA: No, brž! Saj nočete, da se nevesta vam pred vrati zgrudi!?

KRALJEVIČ: Kaj bi radi? Prenočišče?

BERNADETA (*še vedno igra*): Slišala sem, da kraljevič izvoljenko si išče.

A če nisem dobrodošla, grem kar ...

(se spozabi in nadaljuje s svojim glasom:) na svoj dvor...-ec. V grad. No ... domov!

KRALJEVIČ: Ne, ne, kar vstopite. Za to hišo ste kot blagoslov.

Vrata se odprejo, Bernadeta vstopi in zdaj smo v grajski spalnici.

KRALJEVIČ (*izza vrat*):

Kar naprej. Joj, kje pa je svetloba?

Luč vam prižgem, vi pa kar ... Amm ... To bo vaša soba.

Veste, z iskanjem izvoljenke sem izgubil upe,

a ker prostora v gradu imamo res na kupe,

rad vas povabim, da pri nas prespite,

kaj pojedete, se pogrejete in lase si posušite.

BERNADETA (*narejeno*): No, saj jaz lahko bi šla v svojo palačo ...

KRALJEVIČ: Počakajte, prinesem vam brisačo.

Slišimo korake, ki se oddaljujejo, Kraljevič odide.

BERNADETA (*zdaj z naravnim glasom:*) Ufff! Nasedel je! K sreči! Na toplem in suhem bom prespala! (*si ogleda posteljo in sede nanjo*) Uuu, pa vsaj enkrat bom spala na tej postelji, ki sem jo do danes vedno samo postiljala in pospravljala! (*Z roko pogladi posteljnino na postelji.*) Saj tale Kraljevič je pa zelo lepo vzgojen! Ni lepo, da se pretvarjam pred njim in mu lažem, ampak kaj, ko bi me sicer že pri vratih odslovil. (*se sama zase spet popači:*)

Tako pa tu dobim usluge
kakor vse kraljične druge.

Se razkomoti na postelji.

Joooj, ta postelja je res udobna!

Vrne se Kraljevič, potrka na vrata.

KRALJEVIČ: Bernadeta? Si spodobna?

Bernadeta se zdrzne.

BERNADETA (*najprej s svojim glasom:*)

Jaz!? Ne! Ne vstopajte! (*Nato pa s popačenim glasom:*) Ravno se slačim!
(*potihem, zase:*) Haa! On ve! Pa kaj se sploh pred njim še pačim!

KRALJEVIČ: Bernadeta, si še tu?

BERNADETA (*se sprva še pači, nato pa postopoma govori vse bolj naravno:*)

Sem, gospod, umiram od sramu!
Res mi je žal, da sem lagala,
a drugače zunaj na dežju bi spala!
Samo zato sem predstavila se lažno!

KRALJEVIČ: Ne skrbi, sploh ni važno.

BERNADETA: Kako?

KRALJEVIČ: Rad ponudim streho ti nad glavo.

Saj veš: prostora je pri nas zadosti –
Zakaj zapolnili ga ne bi z gosti?
Kar razkomoti se. Jaz pa ti prinesem vročo kavo.

BERNADETA: Gospod, ste iskreni? Ali le dražite me bedno?

KRALJEVIČ: Bernadeta, jaz sem odkrit. Do vseh in vedno.

BERNADETA: Hvala. Za toplino. In razumevanje te moje nuje.

Zebe me, zunaj res močno dežuje
in prijal vroč bi mi napitek,
ampak ...

KRALJEVIČ: Nič ampak! Postreči tebi mi bo prav v užitek.

Slišimo korake, ki se oddaljujejo, Kraljevič odide. Bernadeta govori zase in sploh ne opazi, da se ji stavki rimajo.

BERNADETA : Nisem vedela, da je tako prijazen! Vedno se mi je zdel tak nadut in prazen! (*pokuka skozi ključavnico za njim*) In pravzaprav je tudi na pogled prav fleten! Pa njegov glas ... tako žameten, tako prijeten ...

Se uleže na posteljo.

Ohh! Po takem dnevu vsaj ponoči se spočijem. Še sezujem se, potem pa ... kar čez glavo se pokrijem. (*To stori, a koj skoči pokonci.*) Kaj pa je to? Nekaj me žuli in stiska! Točno tukajle na hrbet mi kot nož pritiska!

Vstane in začne pregledovati in odmikati žimnice, eno po eno.

Tu v postelji se nekaj skriva,
špika, ščipa, neprijetno kot kopriva,
glej, saj tale žimnica je čisto kriva!
Najdem vruga! Prisežem, kot sem živa!

Dvigne še zadnjo žimnico in najde zrno graha.

Aha! Tukaj žverca si zelena!
Zaradi tebe sem kot pretepena!
Zrno graha! In še sveže!
Pa me tako v hrbet reže ...

(*Zrnu graha:*) Presneti grah! Če imel bi vrat, bi te zadavila!
Tako te bom za kazen le v kot postavila!

Bernadeta položi grah na tla in se uleže na posteljo.

Ahhh! Končno! Dolgo zasluženi počitek ...

Zazeha in zaspi. Čez trenutek se vrne Kraljevič in potrka na vrata.

KRALJEVIČ: Bernadeta? Tvoj napitek ...

Prisluhne.

Bernadeta? A že spiš?

Bernadeta se zbudi in skozi smeh zagodrnja.

- BERNADETA: Ne več, ko pa tako glasno govoriš!
- KRALJEVIČ: Oprosti, nisem vedel, da si že zaspala.
- BERNADETA: Ne, oprosti ti, da sem ti lagala.
- KRALJEVIČ: Je že v redu, pozabiva.
Bernadeta? Se lahko pogovoriva?
Tako sem žalosten in sam ...
- BERNADETA: Počakaj! Ti za družbo nekaj dam.
Samo, da odmaknem ta zapah.

Bernadeta v kotu sobe pobere grah, nato z glasnim škripanjem odpre vrata in skozenj pomoli svojo dlan, na njej pa zrno graha.

- KRALJEVIČ: Kaj je to? Grah?
Je to zdravilo za skrbi in strah?
Bernadeta, se norčuješ?
- BERNADETA: Čisto malo. No, povej, kaj objokuješ?
- KRALJEVIČ: Ne vem zares. A nisem srečen.
- BERNADETA: No, če bi na grahu spal, bi točno vedel, zakaj si zjutraj tečen.
Kot da si z nečim, kar kot grah je drobno,
zasenčil ves svoj svet, da zdaj izgleda ti turobno.
- KRALJEVIČ: Ti z mojo žalostjo se res zabavaš!
- BERNADETA: Če pa pretiravaš!
- KRALJEVIČ: Morda. A nekaj vem: Tako sem žalosten in sam!
- BERNADETA: Rešitve za otožnost ne poznam,
a ko se jaz počutim samo,
oblečem najljubšo si pižamo.
- KRALJEVIČ: In?
- BERNADETA: **V spanju je vsak človek sam.
Čeprav vsi skupaj, vsak le zase spimo.
In zjutraj vsak se sam vsi prebudimo.
Pa tudi če nas vso noč grahek žuli,
zbudimo se v novo jutro, ne ostanemo v noči preminuli.**
Kraljevič? Si sploh še tu? Si šel kar spat?

Ni odgovora, Bernadeta skomigne z rameni in se uleže na posteljo. V trenutku zaspi. Luč osvetli figuro Kraljeviča na drugi strani vrat.

KRALJEVIČ: Tu sem, tu. Na drugi strani vrat.

SONG: NA DRUGI STRANI VRAT

KRALJEVIČ: Prisluhnem in prisluhne mi,
na drugi strani vrat živi,
moj svet je precej otožen,
ni kot njen, svetl in rožen.

BERNADETA: Prisluhne mi, prisluhnem mu,
pustim skrbi, zbežim dežju
v svet njegov povsem drugačen,
kjer ni skrbi, a vendar je temačen.

SKUPAJ (REFREN): Prisluhneš mi, prisluhnem ti,
a ne vem, kako je biti ti,
ko bi živel na drugi strani vrat ...

KRALJEVIČ: ... mogoče bi lahko imel te rad.

BERNADETA: ... mogoče bi lahko imel me rad.

KRALJEVIČ: Na drugi strani vrat
življenje je drugačno.
Na tvoji strani vrat
je vedno sonce, ni oblačno.

BERNADETA: Na drugi strani vrat
drugi tebi streže.

Na tvoji strani vrat

svoboden si, nič te ne veže.

SKUPAJ (REFREN): Prisluhneš mi, prisluhnem ti,
a ne vem, kako je biti ti,
ko bi živel na drugi strani vrat ...

BERNADETA: ... mogoče bi lahko imel me rad.

KRALJEVIČ: ... mogoče bi lahko imel te rad.

Song izzveni.

ENAJSTI PRIZOR

Jutro je. Bernadeta se predrami in na ves glas zazeha.

BERNADETA: Aaah! Joj, kako sem lačna! Kaj bi zdaj dala za tisto zrno graha!

Bernadeta pogleda v kot, kjer je prejšnjo noč odložila zrno graha. Zdaj tam namesto graha stoji šatuljica za prstan.

Kaj pa je to? Šatulja? (*Jo odpre.*)

V njej pa prstan! Z grahom namesto dragulja!?

In še listič, le en stavek sporočila:

(*prebere potihem, zase:*) Bernadeta, ali bi se z mano poro—....

(*na ves glas zavpije:*) Ja, seveda bi se! Ja!

Bernadeta navdušena steče s prizorišča. Zasliši se Kralja, ki zavpije tako, kot je prej vedno vpila Bernadeta:

KRALJ: Zaaaajtrk!

In že ga zagledamo s pladnjem v roki:

Čas prvega jutranjega obróka!

... nato pa še Kraljico, ki ga grobo frcne:

KRALJICA: Pa kakšen zajtrk, teslo! Danes bo poroka!

KRALJ: Oo, dobro jutro draga, bi kavo? Res je fina!

KRALJICA: Na poročni dan svojega sina!?

Danes pije se penina!

Tebi se vidi, da si Kranjec –
da si pozabil na šampanjec!

Zasliši se poročna koračnica. Nato zagledamo figuri Kraljeviča in Bernadete v poročni opravi.

KRALJ: Oo, glej, glej, že gresta!
Kako lepa je nevesta!
KRALJICA: In kako je lep moj sin v fraku!
A čutiš to vznemirjenje v zraku?

Spet slišimo nekaj taktov poročne koračnice.

KRALJICA: Jooj, tako dolgo čakana, ta viža!
KRALJ: Nà, vzemi si pest riža!
KRALJICA: Pa kaj ti je!? Zdaj res nimam teka!
In sploh, če se najém, mi ne bo več prav obleka!
KRALJ: Draga, pomiri se, riž sem mislil za metanje,
saj to je običaj za poročno praznovanje!

Spet nekaj taktov poročne koračnice in nato glas matiçarja:

MATIČAR: Kraljevič, ali vzamete za ženo Bernadeto? Jo boste spoštovali in
ljubili?
KRALJEVIČ: Ljubil jo bom do zadnjega daha.
MATIČAR: Pa vi, Bernadeta?
BERNADETA: Ljubila ga bom, pa čeprav na zrnu graha!

Kraljevič in Bernadeta se poljubita, poročna koračnica izzveni v polnem zamahu, riž, konfeti, aplavz in navdušeni vzkliki ljudstva. Nato za trenutek vse potihne.

KRALJ: Ti, kaj je to s tem grahom? A bosta živela na koruzi?
KRALJICA: Jooj, dragi mož, ti pa res ničesar ne razumeš! Daj ne bluzi!

Spet vzkliki in aplavz.

K O N E C